

Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg

Factsheet gemeenten

Colofon

jb Lorenz

augustus 2018

Vormgeving: de Beeldsmederij

jb Lorenz

Veranderingen Wet verplichte GGZ

- Verplichte zorg kan straks ook buiten een GGZ-instelling opgelegd worden (ambulant);
- Iedereen kan melding doen bij een gemeente als zij verplichte zorg noodzakelijk achten;
- Het wordt mogelijk om op grond van signalen van familie en naasten verplichte zorg aan te vragen;
- Meer nadruk op vrijwillige alternatieven voor verplichte zorg;
- Meer nadruk op randvoorwaarden voor maatschappelijke deelname van de betrokkene;
- Meer nadruk op positie en betrokkenheid patiënt, verbeterde positie patiëntvertrouwenspersoon;
- Meer nadruk op positie en betrokkenheid naasten, introductie familievertrouwenspersoon;
- De Wvvgz maakt gedwongen zorg dus niet gemakkelijker, wel gevarieerde.

Gevolgen voor de gemeentelijke organisatie

- Inrichten van een meldingsfunctie voor inwoners;
- Inrichten van een onderzoeksfunctie;
- Inrichten hoorplicht burgemeester (onderdeel crisismaatregel);
- Organiseren van samenhang met en tussen 'randvoorwaarden voor deelname maatschappij';
- Organiseren van gegevensdeling en overlegstructuur Regionaal overleg Wvvgz.

De Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvvgz) treedt per 1 januari 2020 in werking. De wet regelt dat mensen passende zorg ontvangen wanneer verplichte zorg in de GGZ noodzakelijk is. Een belangrijke verandering is dat verplichte zorg straks ook buiten een GGZ-instelling opgelegd kan worden en dat het mogelijk wordt om op grond van signalen van familie en naasten verplichte zorg aan te vragen voor mensen met psychiatrische problematiek. Gemeenten krijgen zowel in de voorbereiding van de zorgmachtiging als bij het nemen van een crisismaatregel een belangrijke rol.

De Wvvgz vervangt de Wet bijzondere opsluiting psychiatrische ziekenhuizen (Bopz) en regelt in samenhang met de Wet zorg en dwang (Wzd) en de Wet forensische zorg (Wfz) de gedwongen zorg. De Wvvgz geldt alleen voor mensen waarbij als gevolg van psychische problemen sprake is van ernstig nadeel voor de eigen persoon of zijn omgeving. Het gaat in de Wvvgz dus niet om mensen met psychogeriatrische problemen (dementie) of mensen met een verstandelijke beperking.

Het uitgangspunt van de Wvggz is dat verplichte zorg meer op maat gegeven moet kunnen worden. Zo kan verplichte zorg alleen worden opgelegd als er geen mogelijkheden op vrijwillige zorg of minder bezwarende alternatieven zijn. Daarnaast biedt de Wvggz mogelijkheden voor gedwongen behandeling buiten de gedwongen opname. Bijvoorbeeld door iemand buiten een instelling verplichte zorg te geven, aan huis of in een polikliniek.

De Wvggz maakt gedwongen zorg dus **niet** gemakkelijker, **wel** gevarieerder. Ook de waarborgen die er zijn bij deze vorm van vrijheidsbeneming blijven bestaan. Naast een oordeel van een psychiater dat er sprake is van psychiatrie en ernstig nadeel voor de persoon of zijn omgeving, vereist dwang vanuit de Wvggz het oordeel van een rechter.

Tot slot geeft de Wvggz de betrokkene zelf (de cliënt) en familie en naasten een veel steviger positie. De rechten van cliënten worden versterkt en iedereen kan bij de gemeenten melding doen wanneer zij verplichte zorg voor iemand nodig achten, waarna de gemeente verplicht is om binnen 14 dagen een verkennend onderzoek uit te voeren. Ook worden cliënten, familie en naasten meer betrokken bij de beslissing of verplichte zorg nodig is en worden zij ondersteund door een patiënten- of familievertrouwenspersoon.

Let op: de wet verplichte GGZ geldt in de normale vorm voor iedereen vanaf 16 jaar. Onder de 16 gelden aparte bepalingen voor inhoud, procedure en vertegenwoordiging. Zo geldt voor iemand onder de 16 dat de ouders of voogden die gezamenlijk het gezag uitoefenen, of de ouder of voogd die alleen het gezag uitoefent optreden als vertegenwoordiger.

Gevolgen voor cliënten

In de Wvggz staat dat de cliënt voldoende invloed moet hebben voorafgaande en gedurende de periode van verplichte zorg. De rechten van de cliënt worden daarom versterkt en de rol van de patiënt vertrouwenspersoon wordt verbeterd.

Dat betekent dat cliënten actief worden betrokken bij het opstellen en evalueren van een zelfbindingsverklaring en/of een zorgplan. De cliënt heeft daarbij het recht om aan te geven welke zorg en behandeling zijn voorkeur heeft. Ook worden er concrete afspraken gemaakt over de evaluatie en eventuele wijziging en/of beëindiging van de verplichte zorg.

Verder moet er voorafgaande en tijdens de verplichte zorg aandacht zijn voor de maatschappelijke deelname van de cliënt. Het inventariseren van randvoorwaarden voor deelname aan de samenleving is een verplicht onderdeel van het zorgplan. Deze randvoorwaarden op het gebied van bijvoorbeeld werk, inkomen of huisvesting worden afgestemd met de betreffende gemeente. Het doel is dat de cliënt na de behandeling zo goed mogelijk mee kan (blijven) doen in de samenleving of een maatschappelijk leven op kan bouwen.

Gevolgen voor familie en naasten

Familieleden en andere directbetrokkenen worden straks meer betrokken bij de beslissing over verplichte zorg. Ook zij krijgen de mogelijkheid om melding te maken wanneer zij verplichte zorg noodzakelijk achten. De gemeente is dan verplicht om verkennend onderzoek uit te voeren en **moet** een aanvraag voor een zorgmachtiging indienen wanneer familie of naasten dat willen.

Daarnaast worden familieleden en naasten meer betrokken bij de afweging of verplichte zorg nodig is. Zij ontvangen terugkoppeling van hun melding en worden betrokken bij het opstellen van een zelfbindingsverklaring en/of zorgplan. De zorgaanbieder zorgt voor een familievertrouwenspersoon om advies en bijstand te geven.

Gevolgen voor gemeenten

De Wvvgz heeft tot slot directe gevolgen voor gemeenten, zowel bij het nemen van een crisismaatregel (voorheen in bewaring stelling; IBS) als in de voorbereiding en aanvraag van de zorgmachtiging (voorheen rechtelijke machtiging).

Crisismaatregel

Wanneer een crisissituatie dermate ernstig is dat de procedure voor een zorgmachtiging niet kan worden afgewacht, kan de burgemeester een crisismaatregel nemen. Voor echte crisisgevallen blijft de aanpak dus in grote lijnen gelijk: de burgemeester kan een maatregel opleggen waardoor iemand maximaal 3 dagen verplichte zorg ontvangt en waar nodig wordt opgenomen.

Voorafgaande aan de crisismaatregel wordt het advies van een psychiater gewonnen en wordt de betrokkene zo mogelijk gehoord. Ook de crisismaatregel kan tot ambulante vormen van verplichte zorg strekken. Voorafgaande aan een crisismaatregel is tijdelijke verplichte zorg toegestaan met een maximum van 18 uur.

Zorgmachtiging

Het college van burgemeester en wethouders is daarnaast verantwoordelijk voor het in behandeling nemen van meldingen over personen voor wie de noodzaak tot geestelijke gezondheidszorg moet worden onderzocht, het verrichten van het onderzoek naar die noodzaak, het informeren van degene die een melding heeft gedaan en het zo nodig indienen van een aanvraag voor de voorbereiding van een verzoekschrift voor een zorgmachtiging bij de officier van justitie.

Dat betekent dat iedereen bij het College melding kan doen over een persoon die in de gemeente woont of verblijft, waarvan de noodzaak tot verplichte zorg moet worden onderzocht. De gemeente voert na melding binnen 14 dagen een verkennend onderzoek uit, wat kan leiden tot een aanvraag van een zorgmachtiging bij de officier van justitie. Deze melding bij de gemeente kan ook anoniem worden gedaan! Hierbij geldt een speciale positie voor familie en naasten: de gemeente moet **altijd** een aanvraag indienen bij officier van justitie wanneer zij dat noodzakelijk achten.

Wanneer een zorgmachtiging wordt afgegeven wordt in het zorgplan nagegaan of randvoorwaarden voor maatschappelijk participatie ontbreken. De GGZ neemt hierover contact op met gemeenten voor het vaststellen van het zorgplan en wanneer nodig bij het beëindigen van verplichte zorg. Dat betekent dat gemeenten de implementatie van de Wvvgz in samenhang met de beleidsterreinen wonen, werk, inkomen, welzijn en zorg moet organiseren.

Tot slot verplicht de Wvvgz de gemeenten, de officieren van justitie en de geneesheren-directeuren van zorgaanbieders die deel uitmaken van een Veiligheidsregio om periodiek overleg te voeren met elkaar en met de politie en overige ketenpartners in de zorg. Dit overleg gaat over het aanbod van verplichte zorg in de regio en de knelpunten bij de voorbereiding en de uitvoering ervan, waaronder in ieder geval de noodzakelijke gegevensverstrekking en het toezicht op de verplichte zorg. Dit overleg moet minimaal eens per drie maanden plaatsvinden

Voor gemeenten heeft de Wvvgz in aanloop naar 1 januari 2020 dus de volgende consequenties:

- Inrichten van een meldingsfunctie voor inwoners;
- Inrichten van een onderzoeksfunctie;
- Inrichten hoorplicht burgemeester (onderdeel crisismaatregel);
- Organiseren van samenhang met en tussen 'randvoorwaarden voor deelname maatschappij';
- Organiseren van gegevensdeling en overlegstructuur Regionaal overleg Wvvgz.

Contact

Mocht u naar aanleiding van deze factsheet vragen of opmerkingen hebben, dan kunt u contact opnemen met Bianca den Outer (Bianca@jblorenz.nl; 06 24611542) of met Tjisse Bosch (Tjisse@jblorenz.nl; 06 33623202).

